

Recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine în România

Av. Drd. Eugen Sârbu

Av. Mihai Ionescu-Balea

Rezumat: Articolul de față realizează o analiză detaliată a procedurii de recunoaștere și executare (exequatur) a hotărârilor arbitrale comerciale străine în România. În Secțiunea I, analiza pornește de la determinarea condițiilor pentru recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine în România, pe baza legislației aplicabile, i.e Convenția de la New York din 1958 și Art. 1124-1133 din Codul de procedură civilă. Mai apoi, pe baza reperelor teoretice, sunt analizate pe scurt fiecare dintre condițiile pentru exequaturul hotărârilor arbitrale străine, accentul fiind pus pe aplicarea practică a condițiilor legale, cu trimitere la repere doctrinare și jurisprudențiale. În Secțiunea a II-a este prezentată o analiză pragmatică a pașilor necesari pentru recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine în România, din perspectiva persoanei care demarează procedura de exequatur. În final, în Secțiunea a III-a sunt prezentate scurte concluzii cu privire la specificul procedurii de exequatur a hotărârilor arbitrale comerciale străine în România.

I. Condițiile pentru recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine în România

Convenția de la New York privind recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine din 1958 a stabilit o procedură foarte eficientă¹ pentru recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale într-un alt stat decât statul în care hotărârea urmează să fie executată.

Convenția de la New York a fost ratificată de România în 1961, iar în prezent dreptul comun privind recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine în România este cuprins în art. 1124-1133 din Codul de procedură civilă. Aceste articole sunt o transpunere fidelă a sistemului instituit prin Convenția de la New York:

- **Dispoziții relevante ale Convenției de la New York:**
 - Art. I.1 Convenția de la New York²;
 - Art. V Convenția de la New York³.
- **Transpunerea Convenției de la New York în Codul de procedură civilă român:**
 - Art. 1124 C.proc.civ.⁴;

¹ M. Voicu, *Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine - New York, 10.06.1958 - 60 de ani de la adoptare*, disponibil la: <https://www.juridice.ro/essentials/2371/conventia-pentru-recunoasterea-si-executarea-sentințelor-arbitrale-straine-new-york-10-06-1958-60-de-ani-de-la-adoptare>.

² Art. I.1 Convenția de la New York: „1. Prezentă Convenție se aplică recunoașterii și executării sentințelor arbitrale date pe teritoriul unui alt Stat, decât acela unde se cere recunoașterea și executarea sentințelor și rezultate din diferende între persoane fizice sau juridice. Ea se aplică, de asemenea, sentințelor arbitrale care nu sunt considerate ca sentințe naționale în Statul unde este cerută recunoașterea și executarea lor”

³ Art. V Convenția de la New York: „1. Recunoașterea și executarea sentinței nu vor fi refuzate, la cererea părții contra căreia ea este invocată, decât dacă aceasta face dovada în fața autorității competente a țării unde recunoașterea și executarea sunt cerute: a) că părțile la convenția amintită în articolului II erau, în virtutea legii aplicabile lor, lovite de o incapacitate sau că convenția menționată nu este valabilă în virtutea legii căreia părțile au subordonat-o sau în lipsa unor indicații în acest sens, în virtutea legii țării în care sentința a fost dată; sau b) că partea împotriva căreia este invocată sentința nu a fost informată în mod cuvenit despre desemnarea arbitrilor sau despre procedura de arbitraj, sau că i-a fost imposibil, pentru un alt motiv, să-și pună în valoare mijloacele sale de apărare; sau c) că sentința menționată se referă la un diferend menționat în compromis, sau care nu intră în prevederile clauzei compromisorii sau că ele conțin hotărâri care depășesc prevederile compromisului, sau ale clauzei compromisorii; totuși, dacă dispozițiile sentinței care au legătură cu problemele supuse arbitrajului pot fi disjuncte de cele care au legătură cu probleme care nu sunt supuse arbitrajului, primele pot fi recunoscute și executate; sau d) că constituirea tribunalului arbitral sau procedura de arbitraj nu a fost conformă cu convenția părților sau, în lipsă de convenție, că ea nu a fost conformă cu legea țării în care a avut loc arbitrajul; sau e) că sentința nu a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată sau suspendată de o autoritate competentă a țării în care, sau după legea căreia, a fost dată sentința.

2. Recunoașterea și executarea unei sentințe arbitrale vor putea fi, de asemenea, refuzate dacă autoritatea competentă a țării în care recunoașterea și executarea constată: a) că în conformitate cu legea acestei țări obiectul diferendului nu este susceptibil a fi reglementat pe calea arbitrajului; sau b) că recunoașterea sau executarea sentinței ar fi contrară ordinii publice a acestei țări.”

⁴ Art. 1124 C.proc.civ.: „Sunt hotărâri arbitrale străine orice sentințe arbitrale de arbitraj intern sau internațional pronunțate într-un stat străin și care nu sunt considerate hotărâri naționale în România.”

- Art. 1125 C.proc.civ.⁵;
- Art. 1129 C.proc.civ.⁶

Din prevederile de mai sus putem desprinde următoarele condiții pentru recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine în România:

- Hotărârea arbitrală trebuie să fie o hotărâre arbitrală străină în conformitate cu art. 1124 C.proc.civ.;
- Obiectul litigiului trebuie să poată fi soluționat prin arbitraj în România;
- Hotărârea arbitrală trebuie să fie definitivă și obligatorie;
- Hotărârea nu trebuie să conțină dispoziții contrare ordinii publice a dreptului internațional român;
- Hotărârea trebuie să fie dată de un tribunal arbitral convenit și constituit în conformitate cu convenția părților.

În plus față de condițiile specifice de mai sus, partea care solicită exequaturul trebuie să dovedească condiția generală a interesului juridic pe care orice demers juridic trebuie să o aibă în conformitate cu dreptul procesual civil român (art. 33 C.proc.civ.).

1. Condiții specifice pentru exequatur al hotărârilor arbitrale comerciale

1.1. Hotărârea arbitrală trebuie să fie o hotărâre arbitrală străină

Pentru ca o hotărâre arbitrală să fie considerată străină, aceasta trebuie să îndeplinească două condiții cumulative⁷:

⁵ Art. 1125 C.proc.civ.: „Orice hotărâre arbitrală dintre cele prevăzute la art. 1.124 este recunoscută și poate fi executată în România dacă diferendul formând obiectul acesteia poate fi soluționat pe cale arbitrală în România și dacă hotărârea nu conține dispoziții contrare ordinii publice de drept internațional privat român.”

⁶ Art. 1129 C.proc.civ.: „Recunoașterea sau executarea hotărârii arbitrale străine este respinsă de tribunal dacă partea contra căreia hotărârea este invocată probează existența uneia dintre următoarele împrejurări:

a) părțile nu aveau capacitatea de a încheia convenția arbitrală conform legii aplicabile fiecăreia, stabilită potrivit legii statului unde hotărârea a fost pronunțată;

b) convenția arbitrală nu era valabilă potrivit legii căreia părțile au supus-o sau, în lipsă de stabilire a acesteia, conform legii statului în care hotărârea arbitrală a fost pronunțată;

c) partea contra căreia hotărârea este invocată n-a fost convenit informată cu privire la desemnarea arbitrilor sau cu privire la procedura arbitrală ori a fost în imposibilitate de a-și valorifica propria apărare în procesul arbitral;

d) constituirea tribunalului arbitral sau procedura arbitrală n-a fost conformă convenției părților ori, în lipsa unui acord al acestora, legii locului unde a avut loc arbitrajul;

e) hotărârea privește un diferend neprevăzut în convenția arbitrală sau în afara limitelor fixate de aceasta ori cuprinde dispoziții care excedează termenilor convenției arbitrale. Totuși, dacă dispozițiile din hotărâre care privesc aspecte supuse arbitrajului pot fi separate de cele privind chestiuni nesupuse arbitrajului, cele dintâi pot fi recunoscute și declarate executorii;

f) hotărârea arbitrală n-a devenit încă obligatorie pentru părți sau a fost anulată ori suspendată de o autoritate competentă din statul în care sau după legea căruia a fost pronunțată.”

⁷ Ș-Al. Stănescu în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. II, Universul Juridic, București, 2016, pp. 1767-1768.

a. Hotărârea arbitrală să fie pronunțată într-un stat străin

Această condiție este pur geografică și se referă la toate hotărârile arbitrale pronunțate în afara teritoriului României. Prin urmare, o hotărâre arbitrală pronunțată în România, chiar dacă una sau ambele părți sunt străine, nu va fi considerată o hotărâre arbitrală străină. Consecința este că toate hotărârile arbitrale pronunțate în România sunt considerate sentințe arbitrale naționale și sunt direct recunoscute și executorii în România (conform art. 615 C.proc.civ.⁸) și nu trebuie să urmeze procedura de exequatur descrisă în prezenta lucrare.

b. Hotărârea arbitrală să nu fie considerată națională în România

Această condiție este analizată alături de condiția geografică de mai sus. Pot exista cazuri în care părțile române aleg locul arbitrajului într-o țară străină. Prin urmare, judecătorul cererii de exequatur al unei hotărâri arbitrale trebuie să stabilească, de la caz la caz, dacă există și alte elemente de extraneitate cu privire la procesul arbitral (de exemplu, utilizarea unor norme de procedură străine, arbitri străini etc.).

Dacă nu există alte elemente străine decât locul arbitrajului (condiția geografică), atunci hotărârea arbitrală va fi considerată o hotărâre națională și nu va fi supusă procedurii de exequatur. Pe de altă parte, dacă există alte elemente străine decât locul arbitrajului, hotărârea arbitrală va fi considerată o hotărâre străină și va fi supusă procedurii de exequatur pentru a fi recunoscută și executată în România.

1.2. Obiectul litigiului trebuie să poată fi soluționat prin arbitraj

Condiția arbitrabilității se referă la faptul că obiectul litigiului care a fost soluționat prin hotărârea arbitrală trebuie să se încadreze în litigiile care pot fi soluționate prin arbitraj în România.

Art. 542 C.proc.civ. enumeră categoriile de litigii care nu pot fi soluționate prin arbitraj în România:

- Litigii privind starea civilă;
- Dispute privind capacitatea persoanelor;
- Dispute privind dezbaterile succesoriale;
- Litigii privind relațiile de familie;
- Litigiile privind drepturile de care părțile nu pot dispune.

În afară de aceste excepții, toate celelalte litigii pot fi soluționate pe calea arbitrajului în România. În general, litigiile comerciale sunt arbitrabile, prin urmare hotărârile arbitrale

⁸ Art. 615 C.proc.civ.: „Hotărârea arbitrală constituie titlu executoriu și se execută silit întocmai ca o hotărâre judecătorească. Dispozițiile art. 603 alin. (3) rămân aplicabile.”

pronunțate în arbitraje comerciale internaționale pot fi recunoscute și executate în România.

1.3. Hotărârea arbitrală trebuie să fie definitivă și obligatorie

Pentru a fi definitivă și obligatorie, o hotărâre arbitrală trebuie să nu mai poată fi contestată de niciuna dintre părți în conformitate cu normele procedurale care au guvernat arbitrajul.

În practică, recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine în România poate fi refuzată în 3 situații⁹:

- Hotărârea arbitrală nu a dobândit încă forță obligatorie în statul în care a fost pronunțată;
- Hotărârea arbitrală a fost anulată;
- O instanță a pronunțat suspendarea efectelor hotărârii arbitrale în statul în care a fost pronunțată hotărârea arbitrală.

1.4. Hotărârea arbitrală nu trebuie să conțină dispoziții contrare ordinii publice a dreptului internațional român

Conform doctrinei de specialitate dezvoltate în materia Convenției de la New York:

*"Deși instanțele definesc în mod diferit ordinea publică, jurisprudența arată că acestea refuză să recunoască hotărâre arbitrală pe baza ordinii publice numai atunci când a existat o abatere de la valorile fundamentale ale sistemului lor juridic."*¹⁰

Acest lucru este valabil și pentru procedurile de exequatur din România. În practică, majoritatea arbitrajelor comerciale urmează reguli de arbitraj universal acceptate pe care România le recunoaște și le-a transpus în propria legislație. Prin urmare, ar fi destul de dificil pentru o parte să dovedească într-o procedură de exequatur privind o hotărâre arbitrală comercială că hotărârea a încălcat ordinea publică a dreptului internațional român. Totuși, astfel de situații pot apărea în practică.

1.5. Hotărârea arbitrală trebuie să fie pronunțată de un tribunal arbitral convenit și constituit în conformitate cu convenția părților

⁹ Ș-Al. Stănescu în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. II*, Universul Juridic, București, 2016, pp. 1777-1778.

¹⁰ E. Gaillard, B. Siino, *Enforcement under the New York Convention*, Global Arbitration Review, 17.05.2023, disponibil la adresa: <https://globalarbitrationreview.com/guide/the-guide-challenging-and-enforcing-arbitration-awards/3rd-edition/article/enforcement-under-the-new-york-convention>

Această condiție se referă la componența și constituirea tribunalului arbitral care a pronunțat hotărârea arbitrală.

Tribunalul arbitral trebuie să fie numit în conformitate cu convenția părților: în cazul în care părțile au stabilit în convenția arbitrală o anumită procedură care urmează să fie urmată pentru numirea arbitrilor sau alegerea locului arbitrajului, această procedură ar fi trebuit să fie urmată.

Tribunalul arbitral trebuie să fie constituit în conformitate cu convenția părților: această condiție se referă la numărul de arbitri pe care părțile le-au stabilit în convenția arbitrală.

Orice încălcare a acestor condiții poate constitui un motiv de refuz al recunoașterii și executării hotărârii arbitrale în România.

2. Condiția generală a interesului cererii de exequatur

Pe lângă condițiile speciale analizate mai sus, practica a demonstrat că pot apărea anumite probleme cu privire la condiția generală a interesului. Interesul este o cerință generală pentru orice demers procedural și trebuie dovedit de partea care dorește ca cererea sa de exequatur să fie admisă.

În conformitate cu art. 33 C.proc.civ., interesul trebuie să fie¹¹:

- Determinat – adică cererea să aibă un folos practic;
- Legitim – cererea să fie în conformitate cu legea;
- Personal - reclamantul trebuie să fie cel care caută realizarea unui folos practic;
- Născut și actual - dacă reclamantul nu ar fi făcut cererea, el ar fi fost expus unui risc.

2.1. Interesul determinat pentru recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine

Partea care solicită recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine trebuie mai întâi să demonstreze că partea împotriva căreia a fost pronunțată hotărârea arbitrală a refuzat să respecte hotărârea arbitrală.

Într-un astfel de caz, reclamantul are un interes determinat de a solicita recunoașterea hotărârii arbitrale în România, pentru ca această hotărâre să se afle sub protecția judiciară a statului de drept român împotriva pârâtului care nu respectă hotărârea arbitrală.

¹¹ V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, C.C. Dinu, *Drept procesual civil: curs de bază pentru licență, seminare și examene*, Universul Juridic, București, 2023, p. 146.

O situație specifică întâlnită în experiența noastră a vizat un reclamant care și-a dovedit interesul determinat pentru recunoașterea hotărârii arbitrale arătând că era implicat într-o procedură judiciară paralelă împotriva aceluiași părât, procedură în care părâtul pretindea drepturi în legătură cu drepturile stabilite prin hotărârea arbitrală a cărei recunoaștere era solicitată. Instanța a stabilit că reclamantul avea un interes determinat pentru recunoașterea hotărârii arbitrale, pentru a putea opune în mod corespunzător, în procesul paralel, drepturile stabilite prin hotărârea a cărei recunoaștere era solicitată.

2.2. Interesul legitim pentru recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine

Pentru a dovedi că interesul său este legitim, reclamantul într-o procedură de exequatur trebuie să demonstreze că recunoașterea și executarea hotărârii arbitrale străine nu contravine niciunei dispoziții legale.

În majoritatea cazurilor, instanțele decid că interesul este legitim deoarece reclamantul încearcă să pună în aplicare în mod legal drepturile stabilite în favoarea sa prin hotărârea arbitrală străină.

Jurisprudența română a statuat că analiza preliminară a condiției procesuale a interesului legitim nu înseamnă a analiza dacă cererea de exequatur este întemeiată pe fond, ci doar a analiza dacă drepturile stabilite prin hotărârea arbitrală sunt recunoscute de legea română.¹²

2.3. Interesul personal pentru recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine

Pentru a avea un interes personal, trebuie ca cel care solicită recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine să fie persoana căreia i-au fost acordate drepturile pe care dorește să le recunoască și să le execute din hotărârea arbitrală.

2.4. Interesul născut și actual pentru recunoașterea și executarea unei hotărâri arbitrale străine

Pentru ca această condiție să fie îndeplinită, cel care solicită recunoașterea și executarea trebuie să dovedească faptul că drepturile stabilite prin hotărârea arbitrală sunt în pericol de a fi pierdute dacă nu este urmată procedura de exequatur. Această condiție este interconectată cu refuzul părții căreia i se opune hotărârea de a executa de bunăvoie hotărârea arbitrală. În cazul în care cealaltă parte refuză să execute hotărârea arbitrală, atunci cel care beneficiază de o hotărâre arbitrală străină trebuie să recurgă la forța

¹² Decizia nr. 1100/2017 din 19.06.2017, Curtea de Apel București, disponibilă pe platforma www.sintact.ro

coercitivă a statului pentru a executa hotărârea, iar acest lucru se poate face numai prin urmarea procedurii de exequatur.

II. Etapele unei proceduri de exequatur a unei hotărâri arbitrale străine

1. Documente necesare

În conformitate cu art. 1128 C.proc.civ., creditorul-reclamant trebuie să anexeze la cererea de exequatur următoarele documente:

- Hotărârea arbitrală care urmează să fie recunoscută și executată, în original sau în copie;
- O traducere legalizată a hotărârii arbitrale, în cazul în care documentul nu este redactat în limba română;
- Convenția arbitrală;
- O traducere legalizată a convenției arbitrale.

Aceste documente reprezintă cerințele minime pentru ca instanța română să poată stabili dacă hotărârea arbitrală îndeplinește condițiile pentru recunoaștere și executare.

Documentele trebuie depuse într-un exemplar pentru instanță și câte un exemplar pentru cealaltă/celelalte părți împotriva căreia/căroră se solicită recunoașterea și executarea hotărârii.

2. Interdicția de a analiza fondul hotărârii arbitrale

Potrivit art. 1133 C.proc.civ., instanța de exequatur nu poate examina hotărârea arbitrală pe fondul litigiului. Rolul instanței de exequatur este de a analiza pur și simplu dacă sunt îndeplinite condițiile legale pentru exequatur, fără să analizeze ceea ce a pronunțat pe fond tribunalul arbitral.

În practică, unele părți ar putea avea tendința de a utiliza procedura de exequatur pentru a contesta unele aspecte de fond ale hotărârii arbitrale de care nu sunt mulțumite. Această tendință trebuie censurată energic de către instanța de exequatur.

3. Calea de atac împotriva hotărârii date în procedura de exequatur

Potrivit art. 1131 C.proc.civ., partea nemulțumită de hotărârea instanței de exequatur poate ataca numai cu apel hotărârea pronunțată în exequatur.

4. Durata unei proceduri de exequatur

Din experiența noastră și în funcție de circumstanțele cazului (e.g., încărcătura instanței, complexitatea hotărârii arbitrale, excepțiile invocate de către pârât etc.), o procedură de exequatur a unei hotărâri arbitrale străine în materie comercială poate dura în România de la 6 luni până la un an.

III. Concluzii

Procedurile de recunoaștere și executare pe teritoriul României a unor hotărâri arbitrale străine pot fi anevoioase, existând situații în care vin în conflict mai multe legislații naționale și chiar sisteme normative supra-statale. Suplimentar, și starea patrimonială a debitorului joacă un rol important, putând antrena incidența legislației insolvenței încă de la momentul declanșării exequaturului sau pe parcursul derulării procedurii de exequatur.

Cu toate acestea, legislația României și a UE și jurisprudența CJUE oferă câteva mecanisme complexe și echilibrate care pot ajuta un creditor să își recupereze drepturile stabilite prin hotărârea arbitrală străină.

Adesea, într-o procedură de exequatur intră în coliziune mai multe valori ale dreptului, precum securitatea circuitului civil, garantarea dreptului de proprietate asupra creanțelor, cooperarea judiciară transfrontalieră sau libertatea actelor de comerț manifestată prin protecția internațională de care hotărârile arbitrale comerciale se bucură.

În acest context, jurisdicția română s-a consacrat, în opinia noastră, ca fiind un spațiu în care procedurile de exequatur s-au desfășurat eficient, atât ca durată, cât și ca aplecare asupra analizării minuțioase și echidistante a diverselor norme, din multiple sisteme de drept, care influențează deznodământul dosarului.

Bibliografie

R. Bufan (coord. șt.), *Tratat practic de insolvență*, Ed. Hamangiu, București, 2014

V.M. Ciobanu, Tr.C. Briciu, C.C. Dinu, *Drept procesual civil: curs de bază pentru licență, seminare și examene*, Universul Juridic, București, 2023

E. Gaillard, B. Siino, *Enforcement under the New York Convention*, Global Arbitration Review, 17.05.2023, disponibil la adresa: <https://globalarbitrationreview.com/guide/the-guide-challenging-and-enforcing-arbitration-awards/3rd-edition/article/enforcement-under-the-new-york-convention>

Ș-Al. Stănescu în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, vol. II*, Universul Juridic, București, 2016

M. Voicu, *Convenția pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine - New York, 10.06.1958 - 60 de ani de la adoptare*, disponibil la: <https://www.juridice.ro/essentials/2371/conventia-pentru-recunoasterea-si-executarea-sentințelor-arbitrale-straine-new-york-10-06-1958-60-de-ani-de-la-adoptare>